

Nycklar till framtiden

– vi låser upp Sveriges landsbygd

Smarta strukturer på lokal nivå kan ge kostnadseffektivitet, dvs kombinera god ekonomi med kundnöjdhet.

Sammanfattning

Dagens Sverige är ett samhälle i förändring där gränssnitten förändras. Flera drivkrafter pekar på den ökande utmaningen för kommuner att utföra sin roll på ett traditionellt sätt och att skattefinansierad kommunal verksamhet får allt sämre räckvidd. Kommuner som vill ligga i framkant när det gäller att leverera sina tjänster till alla medborgare både i tätorten och på landsbygden behöver söka efter nya arbetsformer. En lösning är att gränssnittet mellan kommunala och lokala utförare utvärderas och att nya strukturer av olika allmänna och privata samhällsorgan prövas.

Initiativet

Projektet avser att ta fram och dokumentera en modell inom kommunal service och landsbygdsutveckling. Målet är att identifiera och utveckla nya strukturer och samarbetsformer för offentlig och kommersiell service på landsbygden, samt värdera utfallet i kostnadseffektiva (ekonomiska) och kvalitetsmässiga termer (kundnöjdhet). Modellen ska ta hänsyn till att varje lokalsamhälle är unikt men samtidigt vara applicerbart i en region eller på nationell nivå

Nya strukturer redan på väg

Under senare år har nya strukturer som kommunbygderåd, ekonomiska föreningar, kooperativ och lokala utvecklingsbolag vuxit fram som ett svar på det faktum att kommunens insatser och näringslivet inte når ända ut på landsbygden. Uppkomsten av dessa nya strukturer kan även ses som en indikation på behovet av att öppna dörren för nya former att organisera det framtida kommunsamhället.

Det finns också gränssnitt mellan kommun och region där överlappande service inte samordnas optimalt trots att de skulle kunna göra det om tjänsteutbudet koordinerades från det lokala samhället. I det lokala samhället möts dessa, men på central nivå sker det inte och dialogen uteblir. Med lokala aktörer skulle kommunen kunna träffa leveransavtal där kostnaden för tjänsten är väsentligt lägre men till en högre upplevd kvalitet än idag. Samtidigt är ett långsiktigt perspektiv en förutsättning för framgång för att en lokal aktör skall kunna verka på kommersiella villkor.

Omfattning och mål

Detta vill vi göra:

- Ta fram en modell för partnerskap för kommunal service där ett par landsbygdsorter utgör en testbädd för nya lösningar som sedan kan spridas regionalt och nationellt.
- I samarbete med Nyköpings kommun applicera en sådan testbädd och, när den visat sig framgångsrik, applicera partnerskapsmodellen i flera orter.
- Medverka till att sprida modellen i Region Sörmland och nationellt.

Föreliggande dokument är en ansats att adressera framtida kommunal verksamhet på landsbygden. Konkret tänker vi oss det geografiska området landsbygd och de funktionella områdena näringsliv, boende och samhällsservice. Målet är kommunal effektivitet eller smart organisering. Genom att utveckla och pröva en helt ny struktur i ett begränsat område finns möjligheten att senare - om utfallet visar sig kraftfullt – permanenta strukturen.

Kortsiktigt mål: I Nyköpings kommun ligger man redan idag i framkant när det gäller att pröva nya modeller för service på landsbygden. Vi vill ta dagens erfarenheter med ett lokalt utvecklingsbolag ytterligare ett steg vidare. Vi vill utnyttja underlaget till den kommunala serviceplanen som är under framtagning och säkerställa att det breda engagemang som visat sig i arbetet med den kommunala serviceplanen bibehålls och demonstrera hur det kan vidareutvecklas. Utförandeperspektivet skall säkras genom kommunens medverkan i den förstudie som utgör initiativets första steg.

Konkret ska arbetet identifiera områden som lämpar sig för ett partnerskap. Kostnaden för kommunen att driva funktionen i nuvarande former ska beskrivas. Karaktär på partner ska sättas upp; den tänkta partnern måste ha en lokal förankring (trovärdighet) och kapacitet. Utvecklingsbolaget som tänkbar partner skall prissätta funktionen. Diskussion kring konkurrensutsättning skall föras. Ekonomiska och kvalitativa mått på uppfyllnad ska identifieras.

Långsiktigt mål: Demonstrera en modell för kommunal service som utförs till en lägre kostnad än idag samtidigt som utförandet genom lokala resurser ger en högre kundnöjdhet. Modellen bygger i hög

grad på att medborgare i lokalsamhället får en reell möjlighet att engagera sig i hur delar av den kommunala servicen levereras. Modellen avses samtidigt ge icke oväsentliga positiva miljöeffekter genom att persontransporter minimeras. Reducerade tider för persontransporter bör även ge ekonomiska spareffekter.

Projektmodell: Initiativet bör genomföras av en projektgrupp med representanter från Kommunbyggeråd Nyköping, Kiladalens Utveckling AB (svb) samt en resurs från exempelvis Näringslivsenheten. Som pilotprojekt bör projektet placeras utanför linjen och rapportera till Tillväxt- och Landsbygdsutskottet i kommunen och till Region Sörmland.

Projektägare: Projektägare är Kommunbyggerådet i Nyköping i samarbete med Nyköpings kommun. För en framgångsrik projektstyrning bedömer vi att kommunens representation förutsätter ett ledarskap på hög politisk nivå där Tillväxt- och Landsbygdsutskottet förefaller vara den mest naturliga. En ledamot av Tillväxt- och Landsbygdsutskottet föreslås bli processmässig kontaktyta.

Programtid: 2 ¼ år.

Projektfinansiering: Utgångspunkten är att initiativet har relevans på regionnivå och projektledningen söker därför finansiering från Region Sörmland, Leader Sörmlandskusten och Nyköpings kommun. För att projektet skall vara framgångsrikt förutsätts att kommunen är engagerad och som medfinansiering medverkar med personal för den del som avser kommunens verksamhet.

Tillväxtverket har flaggat upp ett intresse för initiativ av den beskrivna karaktären och avser att under 2020 utlysa ett nytt stödområde. Kommunbyggeråd Nyköping avser att söka finansiering för ett sådant möjligt bredare projekt som tar rygg på pilotprojektet - som då får karaktären av en förstudie i ett par relevanta lokalsamhällen.

Budget

En budget har tagits fram för en 2-års period med finansiering från Leader Sörmlandskusten, Region Sörmland och Nyköpings kommun.

Kostnaderna utgörs huvudsakligen av ersättning för arbetstid (informationsinhämtning, analys, modellframtagning, rimlighetsbedömningar och implementering), kontorsmaterial, kommunikationsmaterial inkl uppgradering av hemsida, samt mötes- och resekostnader. Den information som behöver tas fram bedöms finnas i kommunens divisioner och deras ekonomisystem. För pilotstudien bedömer vi ett behov på 500 000 kronor med följande finansiering:

100 000 kronor direkt finansiering från Region Sörmland

300 000 kronor i direkt finansiering från Leader Sörmlandskusten

100 000 kronor i nedlagd arbetstid av en tjänsteman i Nyköpings kommun.

2019-11-08

Kommunbygderåd Nyköping

Larz Johansson, ordf.

Gunnar Casserstedt, sekr.

Bakgrunden till det föreliggande initiativet

Lokal och regional utveckling bygger på en gemensam strävan där medborgarnas engagemang och trivsel är viktiga drivkrafter. En attraktivare och smartare region/ samhälle är en plats där människors perspektiv och drivkrafter är viktiga att ta tillvara, liksom att platsen är öppen för nya möjligheter. Många av de idéer som tidigare gav landsbygden dess dynamik är redan förverkligade, Utveckling är inte mer och mer av samma sak, det är att våga ta steget över till något nytt, utforska det okända och finna de möjligheter som döljer sig i vardagen.

Samhället

Nyköping kommun med c:a 54 000 invånare har många likheter med andra svenska kommuner. I tätorten bor två tredjedelar och på landsbygden en tredjedel, dvs. c:a 18 000. Landsbygden omfattar ett flertal mindre orter av skiftande storlek och var och en ned sitt omland. Stavsjö är en av dessa orter – i kommunens ytterkant mot Östergötland. En del av den service Stavsjö ha till sitt förfogande (skola, transporter, sjukvård mm) produceras i Norrköpings kommun.

Kommunbygderåd - en struktur med stor räckvidd

Kommunen har ett aktivt Kommunbygderåd som fungerar som en paraplyorganisation för de boende på landsbygden och dess rika föreningsliv. Under de senaste fem åren har Kommunbygderådet utvecklats i nära samverkan med kommunledningen och därmed också skaffat sig betydande möjligheter att påverka utvecklingen.

När det gäller den kommunala serviceplanen har Kommunbygderådet varit den drivande kraften i nära samverkan med kommunledningen och med länsstyrelsen (numera Regionen) Arbetet med att ta fram underlaget för den kommunala serviceplanen har stimulerat många som sett konkreta resultat av initiativet. Vi har kunnat notera en attitydförändring och förväntan men även beredskap att vara delaktig i att utveckla den egna orten.

Allt detta leder sedan till konkret aktivitet genom samhandling mellan olika aktörer. Här har kommunbygderådet i Nyköping i allmänhet och Kiladalens Utveckling AB (svb) i synnerhet blivit den konkreta testbädden med många värdefulla nya lösningar för landsbygdens utvecklingsfrågor.

Lokalt driven landsbygdsutveckling – de första projekten

Under perioden hösten 2013 till våren 2015 genomförde Kommunbygderådet ett omfattande projekt med syfte att skapa innovativa servicelösningar för de mindre tätorterna och landsbygden. Tillgång till offentlig och kommersiell service är en förutsättning för utveckling och hållbar tillväxt för de små orterna i kommunen. Projektet finansierades av länsstyrelsen medan kommunen bidrog med erforderlig medfinansiering. Arbetet bedrevs med ett tydligt underifrånperspektiv där lokala arbetsgrupper formulerade målen och var delaktiga i att driva arbetet, var och en på sin ort.

Projektet resulterade i fyra lokala servicepunkter, två nya mötesplatser, en digital lanthandel (som senare blivit fyra) ett lokalt utvecklingsbolag och en nyöppnad bensinstation, två gym och en lekplats m.m. Projektet har slutredovisats i sin helhet till länsstyrelsen och kommunen i en rapport "Projekt, metod & resultat" som också finns tillgänglig digitalt på Kommunbygderådets hemsida:

www.kommunbygderadnykoping.se

Lokalt utvecklingsbolag en stark resurs för landsbygdens utveckling!

Kiladalens Utveckling AB (svb): Efter projektets avslutning har utvecklingen fortsatt i olika former och med olika stark kraft i de skilda kommundelarna. Särskilt kraftfull har utvecklingen varit i Kiladalen med tyngdpunkt i orterna Stavsjö och Ålberga. Med utgångspunkt i projektet "Lokalt driven landsbygdsutveckling" har arbetet fortsatt i allt snabbare takt.

Ett av de första resultaten var den digitala lanthandeln som möjliggör för de boende på orten att beställa sina dagligvaror digitalt och få dem levererade till ett centralt kylrum på hemorten. I nästa steg bildades "Kiladalens Utveckling AB (svb) som är ett lokalt bolag utan personliga vinstintressen och med 84 lokala aktieägare som ser till ortens bästa och därför bidragit till aktiekapitalet. Bolaget har i sin tur förvärvat en tidigare skolbyggnad av kommunen och träffat avtal med landstinget om att under en period driva en sköterskemottagning för närvård. Även andra hyresgäster har kunnat knytas till fastigheten, bl.a. inspektionsföretag (utbildade hundar), ett allserviceföretag, lokal frisörsalong och gymnastik för barn i Kiladalen.

Marknära lägenheter i enplanshus kan bidra till den flyttkedja som är önskvärd på mindre orter för att möjliggöra inflyttning av barnfamiljer som underlag för det lokala serviceutbudet. Bolaget har därför byggt 8 hyreslägenheter på den egna fastigheten med möjlighet till ytterligare ett femtontal lägenheter. Verksamheten i bolaget har dokumenterats i två handböcker om landsbygdsutveckling och en film som beskriver verksamheten. Företrädare för bolaget är flitigt anlitade som föreläsare runt om i landet. Bolaget har även erhållit ett antal utmärkelser de senaste åren bl.a. från Hela Sverige skall Leva och kvalitetsmässan i Göteborg.

Bolaget står nu inför sitt nästa steg i utvecklingen med en planerad nyemission som syftar till att stärka bolaget kapitalbas och att bredda ägandet. En utveckling som leder till ett ökat ansvar för den lokala servicen ligger då helt i linje med bolagets verksamhet.